

Posudek vedoucího k diplomové práci Evy Šánové

„Mám to na háku“ - fenomén *suspension* v kontextu tělesných modifikací

FHS UK

Vypracoval: Yasar Abu Ghosh, 15.10.2012

Cíle práce jsou v úvodu zmíněny několikrát a ne vždy stejně. Zatímco na úvod se zdá, že autorka má v úmyslu nabídnout vhled do myšlenkového světa a prožívání aktérů *suspension*, jinde se objevuje ambicióznější popis diplomové práce jako „ucelený a interdisciplinární pohled na novodobý fenomén tělesných modifikací“ (s. 11). Zejména v této souvislosti je třeba zmínit, že práce nevznikala postupně a ani nebyla vystavena dílčí kritice v průběhu jejího vzniku, jak by si postup práce na DP žádal. Není to snad přímo zásadní kritérium hodnocení diplomové práce, ale pro kontext posouzení právě této práce se zdá být tato okolnost klíčová.

Výše zmíněný ambiciózní cíl samozřejmě není a ani nemohl být naplněn. Jednak tomu brání samotný formát DP, jednak nedostatečná teoretická a metodologická průprava autorky, která by musela obsáhnout komparativní metodologie stejně jako metateoretické teze a formulace, na jejichž základě by bylo možné překlenout různé epistemologické a teoretické potíže při zkoumání tak odlišných oblastí, jako je rituál a medicína, nebo náboženství, dějiny a enviromentalistika. Interdisciplinarita je v tomto případně zástupný termín, který má zachránit velmi eklektický a nesourodý výběr pramenů, na jejichž základě vznikají různé nástiny pohledu na problematiku tělesných modifikací.

Podobně eklektický je konceptuální jazyk práce a ne vždy jsou zřejmé souvislosti mezi různými zmiňovanými koncepty. Důvodem je bezpochyby skutečnost, že se autorka často uchyluje k sekundární literatuře, k přehledům a různým otevřeným zdrojům, z nichž nejdůležitější jsou 3 prameny: Colopelnic 2011, Rychlík 2003 a nedatovaný Nyberg. Dokonce i zásadní Foucaultovy práce pro kapitolu o pojetí těla v západním myšlení v novověku jsou citovány ze sekundárních zdrojů, stejně jako stěžejní teze P. Bourdieu o kulturním kapitálu nebo Anemarie Mol o *body multiple*. Zvládnutí interpretace těchto prací v souvislosti s vlastním výzkumem by samo o sobě prokázalo individuální badatelský přínos DP.

Metodologickému vymezení výzkumu se autorka věnuje pouze stručně na dvou stranách (s. 13-14) a i tak dominantně popisu zdrojů a formálnímu pojmenování výzkumných postupů. Ze samotné empirické části textu je přesto zřejmé, že autorka skutečně empiricky zkoumala dané prostředí v tom smyslu, že se v něm pohybovala na důležitých místech, hovořila s důležitými lidmi, identifikovala důležité třecí plochy a v jistém smyslu vykreslila étos společnosti lidí zabývajících se modifikacemi těla a jejich „světonázor“. Přesto v této empirické části nevyužívá konceptuální jazyk z první kapitoly a nerozvíjí nutnou a badatelskou schopnost dokládající komunikaci mezi žitou zkušeností, způsoby jejího poznávání a vykazování.

Jako jeden z příkladů lze uvést zastřešující úvahu o karteziánském dualismu v pojetí těla a duše jako vštípeného „západního myšlení“. Proč ovšem zdůrazňovat zásadní dualismu západního myšlení, který "trvá dodnes", jak říká autorka (s. 16), když jí studovaný příklad tento dualismus minimálně rozvolňuje, když ne přímo převrací a ohrožuje? Proč tento dualismus nenahlédnout z perspektivy různých směrů a subkultur modifikací těla? Z tohoto srovnání by bylo patrné, že tento dualismus je naprosto v troskách a zůstává pouze jako nereflektovaný opěrný bod mainstreamu v posuzování radikálního promýšlení těla a tělesnosti, kterého se dopouští výše zmíněné skupiny a proudy.

Další nesrozumitelnost nacházím ve zpracování teze o těle jako projektu identity (s. 19-21). "Zdá se tedy, že alespoň v západních společnostech mají lidé určitou míru svobody nebo možnost volit si identitu. Otázkou zůstává, jestli jde opravdu o svobodnou vůli a úspěšné odolávání tlakům společnosti na přizpůsobení se konkrétním normám, či zda jde jen o zdání a svobodná volba není až tak svobodná, jak se může zdát, a těla skrze tělesné projekty reflektují všeprostupující vliv společnosti a jsou tedy v podstatě společenským konstruktem, něčím, co přijímá společenské významy a symbolizuje společnost" (s. 20). Pasáž má poukázat na rozpor mezi společenským pojetím identity a volním, přitom se v obou případech jedná o příklady, kdy pojetí identity vzniká v odpovědi na společenské tlaky a nároky.

Empirická část práce je ryze deskriptivní a jak už bylo uvedeno výše, není nijak vedena metodologickým tázáním a konceptualizací. Data, rozhovory, nebo pozorování, za sebe mluvit nemohou, badatel je musí konstruovat právě na základě zdokumentovaných postupů a pokud možno v diskusi s jinými autory a přístupy. Obávám se, že tento hlavní cíl práce nebyl naplněn. DP práci hodnotím na hranici obhajitelnosti a očekávám, že autorka během obhajoby alespoň některé nedostatky dovysvětlí, aby mohla být diplomová práce obhájena s hodnocením *dobře*.

Yasar Abu Ghosh, Ph.D.